

Vlaams
Parlement

ingediend op **1909** (2018-2019) – Nr. 1
12 maart 2019 (2018-2019)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Jos De Meyer

over de conceptnota Masterplan Scholenbouw.
Tweede voortgangsrapportage

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Jan Durnez.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jan Durnez, Jamila Hamddan Lachkar;
Franc Bogovic, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;
Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

492 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
1219 (2016-2017) – Nr. 1: Verslag van de gedachtewisseling

INHOUD

I.	Uiteenzetting door minister Hilde Crevits	4
1.	Inleiding	4
2.	Vijf strategische doelstellingen	4
2.1.	De investeringen in scholenbouw deze legislatuur	4
2.2.	Aanpak van de schoolcapaciteit	7
2.3.	Alternatieve financieringsmechanismen uitwerken	9
2.4.	Focus op schoolgebouwen van de toekomst.....	10
2.5.	Langetermijnplanning en beheersmatig denken	12
II.	Bespreking	12
1.	Tussenkomen van de leden	12
2.	Antwoorden van minister Hilde Crevits	15
3.	Aanvullende vragen en antwoorden	17
	Gebruikte afkortingen	20
	Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

Op 14 februari 2019 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachte-wisseling over het tweede voortgangsrapport Masterplan Scholenbouw, met Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs.

I. Uiteenzetting door minister Hilde Crevits

1. Inleiding

Minister *Hilde Crevits* stelde in juni 2017 voor het eerst een voortgangsrapport scholenbouw voor. Op 15 juni 2017 werd in de Commissie voor Onderwijs een bespreking gewijd aan de eerste voortgangsrapportage in het kader van het Masterplan Scholenbouw (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1219/1).

Nu ligt een tweede, uitgebreid rapport voor met een actuele stand van zaken, die in haar toelichting nog wordt geüpdatet op enkele punten. De minister merkt terloops op dat het rapport een half uur nadat ze het de parlementsleden had bezorgd al bij de pers lag. De bijlage is te vinden op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

Op 17 juli 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota Masterplan Scholenbouw goed (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 492/1). Voor de eerste keer werd in Vlaanderen een volwaardig en geïntegreerd totaalplan opgesteld met een inhoudelijk onderbouwde beleidsvisie, nieuwe accenten en een concreet actieplan om het scholenbouwbeleid vorm te geven. Voordien was dat nog nooit gebeurd, stipt de minister aan.

2. Vijf strategische doelstellingen

Het masterplan is gebouwd rond vijf strategische doelstellingen waarvan de eerste drie de meest bekende zijn, namelijk de vernieuwing van bestaande schoolgebouwen, de capaciteitsuitbreiding en het zoeken naar alternatieve financieringsmechanismen. De vierde doelstelling is de focus op schoolgebouwen van de toekomst en de vijfde de langetermijnplanning en beheersmatige aanpak van het patrimonium. De vijftien operationele doelstellingen zijn uitgewerkt in een actietabel.

2.1. De investeringen in scholenbouw deze legislatuur

De investeringen zijn op dit ogenblik bijzonder hoog, stelt de minister. In de synthesesetabel in het voortgangsrapport staat het totale investeringsvolume scholenbouw tussen 2015 en 2018, onderverdeeld per thematisch type beleidsinvestering (in duizend euro).

Type besliste investering	2015	2016	2017	2018	Totaal
Regulier investeringsvolume (inclusief eigen aandeel bouwheren gesubsidieerd onderwijs) (incl. capaciteitsmiddelen en klimaatmiddelen)	327.052	357.339	381.520	393.277	1.459.187
Inbreiding DBFM 'Scholen van Morgen' (vastlegging 17 nieuwe projecten)		160.000			160.000
Nieuwe projectspecifieke DBFM-overeenkomsten (VR september 2017)			550.000		550.000
Huursubsidies: overeenstemmend investeringsvolume (incl. eigen aandeel gesubsidieerd onderwijs)			91.184	194.337	285.521
Asbestverwijdering in scholen (inbreng vanuit OVAM - Leefmilieu)			7.500	9.000	16.500
Project 'delen van schoolsportinfrastructuur' (Inbreng vanuit Sport Vlaanderen)			1.700	11.000	12.700
TOTAAL					2.483.909
DBFM 'Scholen van Morgen' (productie investering DBFM-scholen)	350.600	539.700	171.200	55.829	1.117.329

Dit zijn de effectieve realisaties inzake scholenbouw, geeft de minister mee, die men moet zien in verhouding tot de bijzonder lage drempel om op de wachtlijst te komen en de bijzonder hoge noden in het schoolpatrimonium. Vraag is immers of er op het terrein iets verandert, want met louter papieren investeringen is men niets.

Gespreid over de jaren is een volume van bijna 2,5 miljard euro bereikt. DBFM voegt daar nog 1,1 miljard euro aan toe. Samen gaat het om circa 3,6 miljard euro. De minister onderstreept dat het hier zowel het aandeel van de overheid als de eigen inbreng van de scholen betreft. Dat laatste vraagt veel engagement: in het gesubsidieerd onderwijs bedraagt de eigen inbreng 30 percent in het basis- en 40 percent in het secundair onderwijs.

Het gaat dus om investeringsmiddelen waartoe deze legislatuur effectief is beslist en die vastgelegd en in volle uitvoering zijn. Interessant is volgens de minister de 160 miljoen euro extra in 2016 voor de uitbreiding van het DBFM-programma Scholen van Morgen, die te danken is aan de btw-verlaging. Een andere opvallende injectie is de 550 miljoen euro investeringsvolume in 2017 voor het nieuwe, specifieke DBFM-programma, schetst de minister.

In de periode tussen 2015 en 2018 werd daarnaast nog eens meer dan 1,1 miljard euro aan investeringen effectief omgezet in nieuwe schoolgebouwen via het DBFM-programma Scholen van Morgen. Het betreft hier de investerings- en productiewaarde van alle nieuw gebouwde DBFM-scholen die al effectief in gebruik zijn. Eind 2018 zijn er 158 volledig opgeleverde DBFM-projecten. Dat is 96 percent van de initiële portefeuille van 165 DBFM-projecten, rekent de minister voor. Regina Pacis in Laken was begin november 2018 de 158ste School van Morgen, nauwelijks 4,5 jaar na de oplevering van de allereerste in Londerzeel.

Voor de begrotingstechnische vertaling van het investeringsvolume verwijst de minister naar het voortgangsrapport (pagina 6 en 7). Daar staat een transparant overzicht van alle begrotingskredieten voor scholenbouw voor elk begrotingsjaar in de periode 2015–2019. Het totale begrotingskrediet voor scholenbouw in het

leerplichtonderwijs was nooit zo hoog, merkt de minister op. Het bedroeg 401 miljoen euro in 2018 en 420 miljoen euro in 2019, ten opzichte van 291 miljoen euro in 2015.

De genoemde cijfers, zowel op het vlak van het investeringsvolume als op het vlak van de begrotingskredieten, tonen dat de inhaalbeweging in scholenbouw effectief en budgettair zeer sterk onderbouwd is. De minister is het dan ook niet eens met de bewering dat scholenbouw enkel een verhaal van communicatie is en niet van budget. De tendens tot extra kredieten en investeringen was al zichtbaar bij de eerste rapportering in juni 2017 en zette zich de voorbije jaren onverminderd voort.

De minister beklemtoont haar ambitie om de achterstand in scholenbouw op een duurzame en systematische wijze aan te pakken. Niet alleen via het verhoogde reguliere subsidiebudget waren die investeringen mogelijk, er werden ook bijkomende middelen vrijgemaakt via het Vlaams Klimaatfonds, de nieuwe DBFM-projecten, de huursubsidies, de asbestverwijderingsfondsen, de capaciteitsmiddelen en de projecten met het oog op het delen van schoolsportinfrastructuur.

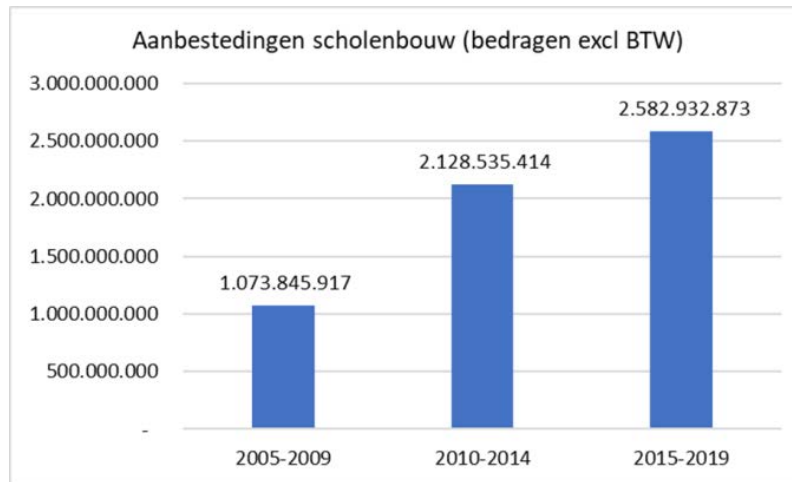
Eind 2017 en in 2019 werd ook telkens 5 miljoen euro vastgelegd voor de versterking van de technisch-didactische uitrusting in technische en beroepsgerichte opleidingen in het leerplichtonderwijs.

Daarnaast wijst de minister op de enorme impact van de btw-verlaging van 21 naar 6 percent op scholenbouw. Alleen al binnen het DBFM-programma Scholen van Morgen kwam daardoor een extra investeringsvolume van 160 miljoen euro vrij, goed voor zeventien bijkomende DBFM-schoolbouwprojecten. Die verlaging is een zeer belangrijke financiële incentive deze legislatuur, zeker voor schoolbesturen die belangrijke schoolbouwprojecten op de agenda hebben staan. Zij waardeert dan ook dat de Vlor in zijn nieuwe memorandum Investeren met ambitie die verhoogde inspanningen erkent: "Het masterplan Scholenbouw (...) mobiliseerde de laatste legislatuur veel middelen voor de bouw en modernisering van scholen."

Natuurlijk beseft de minister als geen ander dat er nog altijd grote noden en uitdagingen zijn. Het debat over de lijst met de ingediende subsidieaanvragen werd al gevoerd in de media, maar het standpunt van de minister is bekend. Veel scholen maken van de dynamiek gebruik om aanvragen tot grondige renovatie of nieuwbouw in te dienen. Er wordt publiek erg veel gepraat over scholenbouw, en hoe meer schoolbesturen en directies in hun omgeving zien en horen dat er massaal geïnvesteerd wordt, hoe meer er aangemoedigd worden. Ook de btw-verlaging zorgt voor een stimulans. De minister verwacht dat dit nog een hele tijd gaat duren. Dezelfde versnelling ziet men bij de huursubsidieprojecten, een mogelijkheid die ook in het begin van de legislatuur al bestond, maar zelden werd gebruikt.

Op dit moment worden in negen van de tien gemeenten in Vlaanderen en Brussel nieuwe scholen gebouwd of bestaande grondig gerenoveerd. De drempel om een subsidieaanvraag in te dienen, is zeer laag. Het invulformulier is zeer eenvoudig. Er is geen volledig uitgewerkt project nodig om een aanvraag te kunnen indienen, onderstreept de minister. Zij erkent wel dat het een hele tijd duurt voor de subsidies toegewezen kunnen worden.

De minister gaat vervolgens in op de aanbestedingen.

De tabel laat het verschil zien met de voorgaande legislaturen, merkt de minister op.

Zij attendeert ook op het fotoboek van AGION 'Schoolgebouwen in beeld: 2013-2017', dat onder meer nuttig is omdat de luxueuze publicatie van de Brusselse Regering over dit onderwerp slechts zeer beperkt verwijst naar de financiële inbreng van Vlaanderen, die nochtans gezorgd heeft voor de realisatie van veel Brusselse scholenbouwprojecten.

2.2. Aanpak van de schoolcapaciteit

De schoolcapaciteit is het onderdeel van het scholenbouwbeleid dat de voorbije jaren het meest mediagevoelig was en waarover ook de meeste parlementaire vragen zijn gesteld. Sinds 2010 stelt de Vlaamse Regering extra capaciteitsmiddelen ter beschikking, schetst de minister. Tot 2015 gebeurde de verdeling van de beschikbare capaciteitsmiddelen louter ad hoc. Hoe zij werden toegekend, was volkomen onduidelijk. De minister vroeg de administratie dan ook om de toekenning te objectiveren en op te volgen.

In het najaar van 2015 was er de eerste capaciteitsmonitor en in 2016 werden de beschikbare capaciteitsmiddelen, op vraag van het veld, voor een periode van drie jaar toegekend. Door het vastklikken van investeringen over een periode van drie jaar hebben de scholen in capaciteitsgemeenten veel meer zekerheid dan voorheen over het beschikbare budget, wat het planningsproces gemakkelijker maakt.

In oktober 2018 verscheen de tweede editie van de driejaarlijkse capaciteitsmonitor schoolinfrastructuur. Tussen 2010 en 2018 werd 371,6 miljoen euro bijkomend geïnvesteerd in extra capaciteit, vooral in het basisonderwijs, in 21 capaciteitsgemeenten inclusief het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, goed voor bijna 40.000 extra plaatsen.

In oktober 2018 werd opnieuw in 150 miljoen euro extra capaciteitsmiddelen voorzien, ditmaal om extra plaatsen in het secundair onderwijs te realiseren, hoewel ook projecten in het basisonderwijs nog steeds mogen worden ingediend.

De demografische piek verschuift ondertussen naar het secundair onderwijs. De steden Antwerpen en Gent, maar ook Dilbeek en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kregen wel nog een pak capaciteitsmiddelen om extra plaatsen in het basisonderwijs te creëren, maar de focus ligt dus voor het eerst op het secundair onderwijs, schetst de minister.

De minister geeft vervolgens een overzicht van alle 28 capaciteitsgemeenten, inclusief het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, waarbinnen de lokale scholen capaciteitsprojecten konden indienen, met daarbij de toegekende middelen.

**Overzicht toegekende capaciteitsmiddelen per gemeente
2019-2021**

	Totaal		
Antwerpen	22 665 000 €	Leuven	6 363 000 €
Antwerpen (bao)	10 368 000 €	Vilvoorde	5 190 000 €
Mechelen	5 829 000 €	Halle	5 130 000 €
Brasschaat	2 895 000 €	Tienen	2 763 000 €
Geel	2 808 000 €	Dilbeek	2 505 000 €
Schoten	2 277 000 €	Dilbeek (bao)	3 264 000 €
Duffel	1 524 000 €	Zaventem	2 262 000 €
Mortsel	1 689 000 €	Hasselt	5 163 000 €
Sint-Katelijne-Waver	1 866 000 €	Beringen	2 847 000 €
Gent	12 804 000 €	Maasmechelen	2 541 000 €
Gent (bao)	5 736 000 €	Zonhoven	1 758 000 €
Sint-Niklaas	8 643 000 €	Oostende	3 366 000 €
Dendermonde	5 340 000 €	Kortrijk	2 886 000 €
Beveren	4 434 000 €	Roeselare	2 406 000 €
Lokeren	2 697 000 €	BHG	5 979 000 €
Denderleeuw	1 581 000 €	BHG (bao)	3 735 000 €
		Totaal	151 314 000 €

De capaciteitsgemeenten hebben via de lokale taskforces capaciteit tot 15 januari 2019 de tijd gehad om samen met de lokale onderwijsverstrekkers projectvoorstellen in te dienen. Blijkt dat de 28 gemeenten samen 135 projectvoorstellen hebben ingediend, waarvan 31 in het basisonderwijs en 104 in het secundair onderwijs. Zij zullen, onder voorbehoud, resulteren in 15.833 plaatsen in het secundair onderwijs en 2384 in het basisonderwijs. De screening moet nog wel uitgevoerd worden en het totale gevraagde investeringsvolume is iets te groot voor het beschikbare budget. De regering moet nog beoordelen in welke mate alles gehonoreerd kan worden. Doel is immers ook om op macroschaal de verdeelsleutel 80/20 van OD II te respecteren. Heel positief is alvast dat alle lokale taskforces capaciteit een voorstel hebben ingediend. De minister deelt verder mee dat de Vlaamse Regering nog voor de paasvakantie tot een besluit wil komen.

Tot slot geeft de minister nog enkele cijfers mee over de meest actuele uitvoeringsgraad van de capaciteitsmiddelen. Ze herinnert er nogmaals aan dat er vroeger geen enkele sturing was op dat vlak. Op pagina's 15 en 16 van het voortgangsrapport staat de meest actuele stand van zaken van alle tot eind 2018 gerealiseerde extra plaatsen, opgesplitst per capaciteitsgemeente. Blijkt dat het vooruitgaat, ook al is men er nog niet helemaal. Van de capaciteitsprojecten is ondertussen 54,4 percent volledig afgewerkt, terwijl van 18,1 percent de werken gestart zijn. Bij het kwart dat nog niet is begonnen, zijn er wel waarvoor de middelen pas zeer recent (bijvoorbeeld in 2018) zijn toegewezen, stipt de minister aan.

De minister wijst erop dat anders dan vroeger gevraagd wordt om projecten in te dienen die snel realiseerbaar zijn. De komende jaren verwacht zij de realisatie van nog iets meer dan 17.000 bijkomende plaatsen, waarvan er begin 2019 al 6807 in volle ontwikkeling waren. Die eerder genoemde 18,1 percent moet operationeel zijn op 1 september 2019 en komt er dus nog bij voor het volgende schooljaar.

Daarop vernoemt ze de gemeenten waar procentueel het meeste plaatsen gerealiseerd zijn. In Sint-Niklaas, Mechelen en Asse werd alles gerealiseerd waarvoor middelen werden toegekend. Alle andere gemeenten zitten boven de 50 percent. Gent zit aan 69 percent, Brussel aan 87 percent, Antwerpen aan 85 percent, Leuven aan 74 percent, Denderleeuw aan 69 percent en Roeselare aan 66 percent.

Voor de minister blijft het een belangrijke beleidsprioriteit om de realisatiegraad van zeer nabij op te volgen. Het Departement Onderwijs en Vorming heeft de opdracht om samen met AGION en het GO! de uitvoering en spoedige realisatie van de goedgekeurde capaciteitsprojecten op het vlak van timing en beloofde capaciteitsuitbreiding strikt op te volgen, ook tijdens de volgende legislatuur. Onbenutte middelen zijn immers betreurenswaardig bij dergelijke hoge noden, merkt de minister op.

2.3. Alternatieve financieringsmechanismen uitwerken

Binnen de derde strategische doelstelling van het Masterplan Scholenbouw is volgens de minister echt het verschil gemaakt en is grote vooruitgang geboekt. Scholen hebben nu de keuze uit een aantal financieringsmechanismen om hun schoolgebouw te moderniseren.

Door DBFM-project Scholen van Morgen werd het patrimonium aanzienlijk versterkt. Initieel ging het om 165 projecten, waar er door de btw-verlaging 17 bijkwamen, zodat het totaal nu 182 bedraagt, goed voor 707.000 m² nieuwe of vernieuwde schoolinfrastructuur. Die wordt gebouwd en vervolgens 30 jaar lang door de private partner onderhouden, zodat de school gedurende de hele periode over kwaliteitsvolle infrastructuur beschikt in ruil voor een prestatiegerelateerde beschikbaarheidsvergoeding.

Daarop geeft de minister de actuele realisatiecijfers van eind 2018. De bouw- en opleveringspiek lag in 2016. In 2017 werd toch nog 128.290 m² schoolbouwoppervlakte opgeleverd. In 2018 ging het om 31.957 m². Eind 2018 zijn er 158 volledig opgeleverde projecten (96 percent). Nog zeven scholen zitten in de bouwfase, wat betekent dat de uiteindelijke realisatiegraad 100 percent zal bedragen. Ook van de zeventien extra DBFM-scholen zijn al vijftien vergunningen volledig en ontvankelijk verklaard. De aanbestedingsdossiers voor de aannemers worden uitgewerkt, terwijl twee DBFM-projecten nog in de voorbereidende vergunningsfase zitten.

De minister stelt vast dat de DBFM-vennootschap Scholen van Morgen en in het bijzonder de afgevaardigd bouwheer zeer strikt en accuraat aan projectopvolging gedaan heeft. Dankzij het uitgekiende projectmanagement is het effectief gelukt om samen met de vele schoolbesturen en de bouwbedrijven uit de private sector het grootste pps-programma inzake scholenbouw in Europa te realiseren.

AGION zal in de eerste helft van 2019 een eerste uitgebreid officieel evaluatieverslag opmaken van het DBFM-programma Scholen van Morgen. In 2019, na voltooiing van bijna heel het ontwerp- en bouwprogramma, wordt een eerste keer uitgebreid stilgestaan bij de realisatie. Daarop heeft de Vlaamse Regering echter niet gewacht om een nieuw programma te lanceren. Zij wilde immers continuïteit, maar of opnieuw iets van dergelijke schaal kan worden opgezet, moet uit de evaluatie blijken. Nu staan er alvast nieuwe schoolgebouwen met een investeringsvolume van 550 miljoen euro in de markt.

Blijkt dat heel veel scholen geïnteresseerd blijven. De decretale basis werd inmiddels goedgekeurd door het parlement. Ondertussen zijn 42 nieuwe DBFM-projecten goedgekeurd, verspreid over 13 clusters. Het gaat in totaal om circa 252.000 m².

Na de selectie van de 42 nieuwe projecten is door AGION en het DBFM-projectbureau twee jaar zeer intensief gewerkt, vaak achter de schermen, ter voorbereiding van de selectie-, aanbestedings- en gunningsfase. Het gaat hier per individuele DBFM-cluster om een mededingingsprocedure met onderhandeling.

De minister geeft een overzicht van de stand van zaken. Op 21 juni 2018 lanceerde AGION als aankoopcentrale de selectieprocedure van de eerste cluster, met name

de DBFM-cluster Poperinge-Wingene-Maldegem. In het voorjaar van 2019 worden vijf geselecteerde kandidaten uitgenodigd voor de gunningsfase. Op 30 november 2018 lanceerde het GO! zijn eerste DBFM-cluster, bestaande uit zeven GO!-schoolbouwprojecten. Het is de bedoeling om dit voorjaar de selectiefase voor verschillende andere DBFM-clusters op te starten.

Eens te meer stelt de minister vast dat de mensen van de administratie van AGION zeer goed werk leveren. Zij waardeert ook dat ze hun expertise delen met het GO!.

Vervolgens gaat de minister in op de huursubsidies, die voor haar een voorbeeld zijn van een succesvol alternatief financieringsmechanisme, waarin scholen gesubsidieerd worden als zij bestaande of nog te bouwen infrastructuur huren. Ondertussen zijn er al drie periodieke oproepen geweest in 2017, 2018 en 2019. De eerste oproep in 2017 leverde 35 goedgekeurde huursubsidiedossiers op, de tweede na rangschikking 77, wat zij een grote sprong voorwaarts noemt. Op pagina 30 van het voortgangsrapport staat een tabel met de tien grootste goedgekeurde huursubsidiedossiers in 2018.

De derde oproep, gelanceerd in november 2018, werd zeer recent afgesloten. De 64 aanvragen die werden ontvangen, worden beoordeeld op ontvankelijkheid, volledigheid en conformiteit. Zij zijn goed voor een kleine 70.000 m², met circa 3,4 miljoen euro huursubsidies op jaarbasis. De gemiddelde huurtermijn bedraagt 13 jaar. De dossiers vertegenwoordigen ongeveer 3400 extra plaatsen ten bate van 17.500 leerlingen of cursisten. In Antwerpen zijn negen dossiers ingediend, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest vier, in Limburg zes, in Oost-Vlaanderen achttien, in Vlaams-Brabant negen en in West-Vlaanderen achttien.

2.4. Focus op schoolgebouwen van de toekomst

De minister legt uit dat in de eerste plaats wordt geïnvesteerd in multifunctionaliteit. De Verenigde Verenigingen hebben samen met het Departement Onderwijs en Vorming en AGION de voorbije drie jaar een intensief traject gelopen om het slim delen van onderwijsinfrastructuur te promoten. Zij wijst op de interessante brochure die men terugvindt op www.slimgedeelde.be, die ook in boekvorm werd uitgegeven.

Binnen het DBFM-programma Scholen van Morgen werd een eerste, voorzichtige screening gedaan van het werkelijke gebruik in de praktijk van de nieuwe DBFM-scholen. In verschillende DBFM-scholen is er nu al meer gemeenschapsgebruik dan initieel voorzien. Het gaat om 81 percent sporadisch gemeenschapsgebruik en 45 percent structureel gemeenschapsgebruik. In de DBFM-scholen van het officieel gesubsidieerd onderwijs is beduidend meer gemeenschapsgebruik dan in de GO!-scholen en die van het vrij gesubsidieerd onderwijs, geeft de minister mee. Belangrijk om mee te geven is dat in de digitale onderhoudstool van Scholen van Morgen een nieuwe module werd ingevoegd om aanvragen inzake gemeenschapsgebruik op een efficiënte wijze te behandelen. Er was volgens de minister wat discussie omdat het gemeenschappelijk gebruik groter was dan wat in de contracten stond. Infrastructuur meer gebruiken, zorgt voor meer slijtage en kan een impact hebben op de te betalen beschikbaarheidsvergoeding.

AGION voerde in 2018 een onderzoek uit naar concrete multifunctionele schoolbouwprojecten en de valkuilen. Er is een lijst van goede praktijkvoorbeelden.

Tweede aspect van de focus is duurzame schoolinfrastructuur. Een schoolgebouw moet duurzaam, gezond, energie-efficiënt en klimaatvriendelijk zijn. Er werd extra ingezet op klimaatinvesteringen en energie-efficiëntie-ingrepen. Op de Vlaamse Klimaatop van 1 december 2016 werd een Vlaams Klimaat- en Energiepact afge-

sloten. Vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming werden elf concrete klimaatacties en -maatregelen naar voor geschoven.

De minister herinnert aan haar eigen profetische woorden in het eerste voortgangsrapport: "Onderwijs heeft tot taak om onze jongeren kennis, waarden, vaardigheden en attitudes bij te brengen. Zij zijn de beste toekomstige klimaatambassadeurs." Van de elf klimaatmaatregelen binnen onderwijs zijn er negen in volle uitvoering of al volledig uitgevoerd.

Wat de financiële onderbouwing van de onderwijsmaatregelen op het vlak van klimaat betreft, vat de minister samen dat voor de periode 2016-2019 een bedrag van 54 miljoen euro toegekend werd vanuit het Vlaams Klimaatfonds, waarvan 52 miljoen euro voor direct energiebesparende infrastructurele ingrepen in schoolgebouwen (20 miljoen euro in het hoger onderwijs en 32 miljoen euro in het leerplichtonderwijs). In de begroting 2019 werd nog eens 20,7 miljoen euro extra toegevoegd vanuit het Vlaams Klimaatfonds. In het hoger onderwijs en in het leerplichtonderwijs, maar ook binnen het dko, werden via de klimaatmiddelen ondertussen tientallen bouwdoSSIers goedgekeurd en uitgevoerd om bestaande schoolgebouwen energie-efficiënter te maken.

De minister vermeldt in het bijzonder de actie voor energetische renovatie van stookplaatsen. Een van de elf klimaatacties bestond in de optimale afregeling van de verwarmingssystemen op school. In totaal hebben 1308 scholen deelgenomen en werd er voor 682.315,61 euro subsidie uitbetaald door AGION en het GO!. De kerncijfers van die klimaatactie staan op pagina 36 van het voortgangsrapport.

Met het oog op educatie en sensibilisering zijn nog een aantal acties en projecten opgestart. Er was de STEM-oproep voor alle scholen van het basis-, secundair en volwassenenonderwijs in het teken van het thema klimaat, met een totaal subsidiebedrag van 375.000 euro. Wat de klimaattrajecten op schoolniveau betreft, met als doel 'meer energiebesparing bij scholen', werden zeven projecten goedgekeurd.

Het zonneplan is sinds september 2017 operationeel. Scholen kunnen bij AGION een lening aangaan waarvan de terugbetaling mogelijk is via de energiewinst die de scholen boeken. Zij kunnen lenen aan 1 percent. Het maximumbedrag van de lening was initieel 135.000 euro, maar is vanaf juli 2018 opgetrokken tot 500.000 euro per dossier. De lening heeft een duur van 15 jaar. Om onrendabele investeringsprojecten te vermijden, kunnen scholen vooraf haalbaarheidsstudies laten uitvoeren binnen het raamcontract.

Bij de begrotingsaanpassing 2018 werd voor AGION de omschrijving van de reglementaire bepaling verbreed naar alle investeringen in andere vormen van hernieuwbare energie. Zowel in 2017 als in 2018 is telkens in 5 miljoen euro voorzien om zonnekredietleningen mogelijk te maken zowel in het gesubsidieerd onderwijs (3,876 miljoen euro per jaar) als het GO! (1,124 miljoen euro per jaar).

AGION heeft tot en met begin januari 2019 reeds 60 aanvragen voor een zonnelening ontvangen, waarvan 28 zonnepaneleninstallaties nu al operationeel zijn. Daarvan kwamen 58 aanvragen uit scholen van het vrij gesubsidieerd onderwijs en 2 uit scholen van het officieel gesubsidieerd onderwijs. In totaal kende AGION tot en met begin januari 2019 een leningsbedrag toe van ongeveer 2 miljoen euro. Bij het GO! werden in 2017 en 2018 in totaal 45 aanvragen ingediend (7 in 2017 en 38 in 2018), waarvan er 21 ontvankelijk zijn. In totaal kende het GO! tot op heden een leningsbedrag toe van iets meer dan 1 miljoen euro, goed voor bijna 4000 zonnepanelen. In totaal zijn er dus 81 goedgekeurde projecten om minstens 11.000 zonnepanelen te plaatsen op schoolgebouwen. De minister besluit dat het initiatief van de grond komt, maar dat nog een enorm potentieel aan schooldaken overblijft.

Sport en Onderwijs lanceerden samen reeds drie projectoproepen voor cofinanciering van aanpassingswerken en exploitatiekosten bij het delen van schoolsportinfrastructuur. Voor de eerste projectoproep was in een totaalbudget van 2,37 miljoen euro voorzien, waarmee uiteindelijk 53 scholen steun kregen. In 2018 volgde een tweede oproep om openstellingsprojecten ten belope van 11 miljoen euro te subsidiëren. Van de 167 ingediende dossiers ontvingen de 87 best gerangschikte een subsidie. Daartegenover staat een totaal investeringsvolume van 15,2 miljoen euro. In oktober 2018 werd een derde oproep gelanceerd voor het openstellen van schoolsportinfrastructuur. Scholen hebben tijd tot 21 februari 2019 om een dossier in te dienen.

In het kader van het avontuurlijk maken van speelplaatsen, wordt in samenwerking met de beleidsdomeinen Sport en Jeugd 1 miljoen euro vrijgemaakt om schoolspeelplaatsen kwaliteitsvoller en bewegingsvriendelijker te maken. In de loop van de komende maanden beslist de Vlaamse Regering welke projecten een projectsubsidie zullen ontvangen, geeft de minister mee.

De asbestproblematiek is al vaak aan bod gekomen, schetst de minister. Bij 300 scholen werd een inventarisatiestudie opgestart. Inmiddels werden al twee asbestprotocollen afgesloten. In de zomer van 2018 werd, in opvolging van het initiële proefproject met de 300 vrijwillig opgegeven scholen, tussen AGION, het GO! en OVAM en in nauw overleg met alle onderwijskoepels een nieuw vervolgprotocol afgesloten dat geldt voor alle scholen. Daarbij wordt extra ingezet op sensibilisering en informatie over asbest in de realiteit van een schoolse omgeving. Bij onvoorziene situaties als een asbestincident (bijvoorbeeld bij bouwwerkzaamheden of een brand in een school) kan de school een beroep doen op een snelle interventie van een asbestdeskundige via het raamcontract met OVAM. Ook bij het nemen van de nodige risicobeheersmaatregelen inzake asbest komt OVAM financieel tussen.

2.5. Langetermijnplanning en beheersmatig denken

Tot slot gaat het tweede voortgangsrapport ook uitgebreid in op de planningsprocessen die het GO! hanteert in zijn infrastructuurbeleid. De minister zelf gaat er niet verder op in omdat dit al aan bod kwam in de gedachtewisseling met Raymonda Verdyck over het GO!-jaarverslag (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1808/1). Ook in het jaarverslag van AGION staat veel informatie, besluit de minister.

II. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

Koen Daniëls is onder de indruk van het ongelooflijke budget dat deze legislatuur voor scholenbouw wordt ingezet, zowel door de Vlaamse en lokale overheden, als door de scholen zelf met hun eigen middelen. Dat geld is nodig en het staat ook in het regeerakkoord, maar even waar is dat het daardoor niet voor iets anders kan worden ingezet. Daar komt bij dat nog veel op de wachtlijst staat en dat de capaciteitsmonitor nieuwe noden voorspelt. Men zou van minder wakker liggen, stelt het lid.

In elk geval moet men het voorliggende rapport en de capaciteitsmonitor schoolinfrastructuur samen lezen. Heeft de minister de kaarten uit die documenten al op elkaar gelegd? Volgens de spreker is immers een zo objectief mogelijk criterium nodig om aan te duiden waar de schaarse middelen prioritair ingezet worden, hoezeer hij ook begrijpt dat iedereen moderne, goed uitgeruste scholen met voldoende capaciteit wil in zijn eigen regio. Zijn fractie vindt de infrastructuur essentieel, verzekert hij, maar de mensen die in de scholen werken evenzeer.

Vervolgens informeert Koen Daniëls of de minister weet heeft van carrousels bij de huursubsidies, waarbij een inrichtende macht bouwt om vervolgens, al dan niet met opzet, (bijna) aan zichzelf te verhuren. Hij peilt ook naar de verhouding tussen aanvragen voor energiebesparende renovatieprojecten en andere die elders op een wachtlijst staan. Verder waardeert hij de door zijn fractie bepleite inzet op multifunctionaliteit, planmatige aanpak en demografische capaciteitsmonitoring, maar betreurt hij het ontbreken van een kadaster van overheids- en schoolpatrimonium en schoolgronden. Dat ongebruikt laten, kan Vlaanderen zich op dit moment niet veroorloven. Hij dringt er ook op aan om te verhinderen dat schoolgebouwen of -gronden zomaar verkocht worden, zelfs al zitten er private middelen in.

Heeft de minister zicht op de overcapaciteit die in het basisonderwijs zal ontstaan als de huidige generatie doorschuift naar het secundair onderwijs? Overweegt zij een nieuwe, grote DBFM-operatie in het licht van de zeer gewaardeerde btw-verlaging? Tot slot vraagt hij of de GO!-tool die zicht geeft op schooloppervlakte, inclusief foto's, gekopieerd kan worden. Dat maakt het ook gemakkelijker om beslissingen te objectiveren.

Jo De Ro treedt bij dat in deze legislatuur veel systematischer is gewerkt dan ooit tevoren, niet alleen door het beleid maar ook bij de administratie en de inrichtende machten. Verder kwamen er meer middelen dan ooit ter beschikking, op welke manier men ze ook meet. Die grotere inspanning was nodig, zo leert de rapportering, maar zij toont evenzeer dat de toekomstige inspanning nog groter zal moeten zijn. Hij wijst er in het perspectief van de betaalbaarheid op dat alle noden in samenhang gezien moeten worden.

Vervolgens wijst de spreker op het tegen 2024-2025 verwachte, reële capaciteitstekort in Vilvoorde, Halle, Sint-Niklaas, Dendermonde en Beveren, dat varieert van 1478 tot 2881 plaatsen in het secundair onderwijs. Welnu, in Vilvoorde zijn plannen ingediend voor 5,2 miljoen euro (afgezien van de middelen die stad, netten en koepels inzetten), wat in 2019-2021 maximum 650 plaatsen oplevert van de 1710 benodigde tegen 2024. Er is dus nog een groot verschil tussen de bijkomende capaciteitsmiddelen die nu zijn uitgetrokken en wat nodig is tegen het einde van de volgende legislatuur, waarschuwt *Jo De Ro*.

Vervolgens signaleert hij enkele observaties van perspective.brussels: de dringende behoefte aan een netoverschrijdend kadaster van beschikbare plaatsen, het bestaan van minder populaire scholen met capaciteitsoverschot, het verband tussen populariteit en programmatie, en de oververtegenwoordiging van het aso in de plannen. Op welke manier kunnen we daar volgens de minister mee aan de slag?

De minister gaf steden en gemeenten een terechte pluim voor het openstellen van scholen, maar feit blijft dat AGION evenveel subsidie geeft aan een inrichtende macht die de scholen in het weekend en tijdens de vakanties gesloten houdt, hoewel onderhoud en slijtage ongelijk zijn. Hoewel veel te winnen valt door andere sectoren mee te laten profiteren van een investering in patrimonium, blijft de koppeling van subsidies uit verschillende domeinen erg moeilijk. Op dat vlak heeft de Vlaamse Gemeenschap nog marge tot verbetering, meent de spreker.

Wat duurzaamheid betreft, suggereert hij om te screenen welke periode gebouwen heeft opgeleverd die prioritair te verbeteren zijn, bijvoorbeeld die uit de jaren 70 en 80, die naar verluidt energetisch slechter zijn dan die uit de jaren 50 en 60, en op die manier rekening te houden met de mogelijke klimaatwinst. In dat verband pleit *Jo De Ro* ervoor om te meten hoeveel energie wordt bespaard met de middelen die inrichtende machten en de Vlaamse Gemeenschap investeren in betere energie-efficiëntie. Klopt het dat de formule van huursubsidies zich beter leent voor sommige inrichtende machten dan andere, en zo ja, moet dat dan niet eens bekeken worden?

Jos De Meyer noemt het lekken van het voortgangsrapport in de pers minder collegiaal. Verder treedt hij bij dat het hoge investeringsvolume de voorbije jaren aangehouden werd, dat de hervorming van de subsidieprocedure bij AGION en van de administratieve behandeling hun vruchten afwerpen, dat objectieve criteria-afweging haar intrede doet, dat er eind 2018 al meer dan 20.000 extra plaatsen zijn gerealiseerd, dat 158 DBFM-projecten volledig opgeleverd zijn en 7 in de bouwfase zitten, dat 550 miljoen euro wordt geïnvesteerd in projectspecifieke DBFM en dat de huursubsidies een succes vormen, nog afgezien van de klimaatinitiatieven, de zonneleningen, het asbestverwijderingsplan, het delen van de sportinfrastructuur en de btw-verlaging. Geen enkele voorgaande minister heeft meer inspanningen gedaan voor en investeringen gedaan in schoolinfrastructuur, stelt hij.

Wat capaciteit betreft, blijft het lid bezorgd dat toegekende middelen zo spoedig mogelijk aangewend moeten worden. Hij hoopt ook dat de capaciteitsmiddelen evenwichtig verdeeld worden. Van DBFM, dat met aanzienlijke vertraging – waarvan de omstandigheden bekend zijn – pas in deze legislatuur zijn volle resultaat bereikt, hoopt hij nog tijdens deze legislatuur de evaluatie geagendeerd te zien. Naast voordelen, zijn er immers ook bezorgdheden.

In de motie over de staat van de schoolinfrastructuur in Vlaanderen en de geplande acties om dit aan te pakken, staan een aantal punten waarvoor de spreker hoopt dat nog deze legislatuur stappen vooruit worden gezet (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-2015, nr. 116/1).

Verder deelt het lid de zorg van Jo De Ro over het aandeel van tso- en bso-scholen in de bouwprojecten. Tot slot voorspelt hij dat, in weerwil van de realisaties van deze legislatuur, de dermate grote historische achterstand ervoor zorgt dat nog veel jaren bijzonder zwaar geïnvesteerd moet worden in scholenbouw. Alvast zijn fractie staat daar achter.

Elisabeth Meuleman bekent dat zij het rapport aan de pers heeft doorgespeeld. Voor haar is dat geen lek maar een onderdeel van goed parlementair werk. Op die manier komt immers ook de stem van de oppositie aan bod, waardoor de mensen een genuanceerder beeld krijgen dan wanneer ze alleen de minister horen, die bij herhaling communiceert in elke fase van elke budgetverhoging.

Zelf was ze in elk geval genuanceerd en heeft ze erkend dat in deze legislatuur ook positieve zaken zijn gebeurd, zoals de opstelling van een masterplan, de capaciteitsmonitoring, de btw-verlaging, de huursubsidies en de bescheiden klimaatmaatregelen. Dat neemt niet weg dat grote problemen overblijven en dat er geen kentering is in de wachtlijst, die integendeel met minstens een miljard euro toegenomen is tot meer dan zes miljard euro.

Scholen van Morgen leverde mooie, nieuwe gebouwen op maar het slurpt wel een enorm deel van het budget op in verhouding tot hun aandeel. Er blijft minder dan de helft over voor de rest van het verouderde patrimonium. In het GO! gaat gedurende 30 jaar ongeveer 40 miljoen euro naar de 4 tot 5 percent van het patrimonium waar DBFM voor instaat, waardoor ongeveer 60 miljoen euro overblijft voor de resterende 95 percent van het patrimonium. Op die manier zal de wachtlijst alleen maar blijven groeien, concludeert het lid. Daar komt bij dat deze regering ook al een deel van het toekomstige budget heeft vastgezet, waardoor gedurende 30 jaar de vernieuwing wordt gehypothekeerd, tenzij er nog meer middelen worden vrijgemaakt. Dat is in deze legislatuur alvast niet gebeurd, omdat de afbetaling van de opgeleverde DBFM-scholen op volle toeren kwam. Dat nog meer scholen zich aanmelden, bewijst niet dat de aanpak succes heeft maar dat ze beseffen dat ze anders binnen tien of vijftien jaar nog niet aan de beurt zijn.

Verder treedt het lid bij dat de strategische doelstelling over de langetermijnplanning en de beheersmatige aanpak belangrijk is voor de aanpak van de wachtlijst. Het GO! stelde alvast een infrastructuurbeleidsplan op, maar AGION komt niet verder dan een fotoboek en het inschakelen van de sociale economie. Elisabeth Meuleman pleit voor een andere aanpak. Gewoon de drempel voor de wachtlijst verlagen, lijkt haar niet de meest planmatige manier. De minister pleit zelf voor standaard- in plaats van uitzonderingsprocedures. Kan zij daar cijfers over bezorgen? Hoe verloopt de beoordeling? Wat zijn de gronden voor uitzondering?

In de passage over scholen van de toekomst gaat het wel over multifunctionaliteit en duurzaamheid, maar ontbreekt datgene waar het buitenland al veel verder in staat: gebouwen die ook pedagogisch state-of-the-art zijn en zelf het leren bevorderen. Is in dat verband het rapport over de studie naar innovatieve leeromgevingen al beschikbaar? Ook op het vlak van multifunctionaliteit zelf valt nog een weg te gaan als 77 percent slechts occasioneel multifunctioneel is, merkt de spreker op. Bij nieuwe scholen zou structurele functionaliteit in elk geval een voorwaarde moeten zijn.

Wat het zonneplan betreft, blijken niet alle vrijgemaakte middelen ingezet te zijn. Het lid suggereert extra hulp te bieden aan de scholen, omdat niet alle installaties eenvoudig aan te sluiten zijn en soms ook eerst het dak zelf moet worden aangepakt.

Toegankelijkheid is belangrijk in het licht van inclusie, maar in 2013 was 38 percent van de scholen nog niet drempelvrij, had 77 percent geen lift en 56 percent geen aangepast toilet. Is dat verbeterd in recentere cijfers? Ook in recentere dossiers is er dikwijls nog te weinig aandacht voor toegankelijkheid wegens de te beperkte kennis. Is de minister bereid extra inspanningen te doen bij de uitvoering van nieuwe dossiers? Is de inhaaloperatie begonnen?

Koen Daniëls vreest dat door de oproep van de minister in de pers om snel subsidies aan te vragen, de wachtlijst en -tijd alleen maar zullen groeien. Wekt zij daarmee niet de valse indruk dat chronologie het enige criterium is?

2. Antwoorden van minister Hilde Crevits

Minister *Hilde Crevits* betreurt dat er door de publicatie in de pers vandaag weinig belangstelling is. Pijnlijk vindt ze wel de suggestie van Elisabeth Meuleman dat het beleid van de minister inzake scholenbouw niets anders dan communicatie was, wat afbreuk doet aan de prestaties om structuur te brengen in het scholenbouwbeleid. De minister erkent dat nog stappen nodig zijn, maar er is wel degelijk een cultuuromslag gerealiseerd. Herhaling van communicatie is trouwens nodig om te zorgen dat een verhaal tot bij mensen komt, zo leert haar ervaring.

De wachtlijst is een planningslijst, schetst de minister. Wie investeringsplannen heeft, kan een subsidieaanvraag indienen bij AGION en komt dan op de lijst. Men hoeft niet over een vergunningsrijp ontwerp te beschikken om op de wachtlijst te komen. Zij is zich bewust dat grote schoolbesturen liever over een enveloppe zouden beschikken en zelf een masterplan opstellen. Kleinere schoolbesturen beschikken evenwel niet over het daarvoor vereiste organisatieniveau. Daarom is het huidige systeem zoals het nu bestaat.

De minister verzekert dat zij scholen niet wil aanzetten tot snelle aanvragen, maar stelt wel vast dat er een emotie leeft sinds de btw-verlaging en de vaststelling dat overal wordt gebouwd. Het eenvoudige aanvraagformulier zorgt bovendien voor grotere aanvragen, die meer in de richting van een masterplan gaan.

Verder beschikt elke onderwijsvertrekker over eigen middelen, die men besteedt zoals men wil en met elk een eigen toewijzingssystematiek. Zij staan op hun autonomie en de minister probeert daar op een goede manier mee om te gaan.

De minister is het eens met het grote doel om ervoor te zorgen dat in de toekomst elke jongere een plaats heeft in het secundair onderwijs. Om voldoende aanbod te hebben, moet men kunnen voorspellen welke vormen en richtingen nodig zijn na de eerste graad. De opmerkingen over wat nodig is in Brussel en het beroeps-onderwijs treedt ze alvast bij, en ze is blij met de geplande investeringen van een paar onderwijsverstrekkers. De onderwijsmarkt past zich ook aan aan de noden.

Ander groot doel is de renovatie van verouderd patrimonium. Alleen naar capaciteit kijken, doet daar onrecht aan. De minister wijst erop dat niet alleen zeer grote scholen intekenen op DBFM-projecten, ook kleinere zijn creatief en innovatief.

Carrousels zijn niet de bedoeling en de minister blijft waakzaam. Als de regelgeving inzake huursubsidies niet stringent genoeg blijkt, wordt ze bijgestuurd. Ze is wel blij dat de huursubsidies eindelijk succes hebben.

De minister wijst erop dat er ook altijd een belangrijke eigen bijdrage is, net als bij de klimaatsubsidies, toch in het gesubsidieerd onderwijs. Die bijdrage gaat men niet leveren voor de renovatie van een gebouw dat men binnenkort wil slopen.

Een kadaster van de capaciteit vindt de minister een mooi concept, maar aan de beheerstool van het GO! is wel vijf jaar gewerkt. Anders dan AGION heeft het GO! een perfect zicht op zijn patrimonium. Zelfs bij de capaciteitsmonitor stelt zij vast dat niet alle inrichtende machten, niet eens alle steden en gemeenten, alle vragenlijsten invullen, ook niet als ze op dat vlak subsidies zouden kunnen gebruiken. Anderzijds leerde de tweede monitor wel dat een cultuuromslag aan de gang is. Ze wijst er nogmaals op dat men op dat vlak van nergens komt. In dat verband merkt de minister nog op dat, mocht de overheid zelf de infrastructuuringrepen inventariseren die nodig zijn, dat waarschijnlijk een nog langere lijst zou opleveren dan de huidige wachtlijst.

Vervolgens treedt ze het belang van een grondige evaluatie van DBFM bij. Zelf vindt ze het goed dat scholen samenwerken met de private sector. De minister ziet innovatieve, duurzame en technologisch moderne scholen verschijnen. In de toekomst zullen inderdaad nog veel middelen nodig zijn, maar de minister onderstreept wel dat de pot van reguliere middelen niet verkleind is door de investeringen in DBFM. Verder geeft ze Jo De Ro gelijk dat het bedrag van 150 miljoen euro extra capaciteitsmiddelen niet volstaat voor alles, maar de minister is wel blij dat ze van de Vlaamse Regering de kans heeft gekregen om alvast die ronde van drie jaar te organiseren.

Minister Hilde Crevits erkent dat in de laatste capaciteitsronde geen buffers zijn ingebouwd om de verhoudingen tussen de netten te respecteren, en wel omdat de noden zo acuut zijn. Het klopt dat op dit ogenblik de verhouding tussen de ingediende dossiers niet in orde is, maar ze belooft te bekijken hoe die weer gestabiliseerd kan worden.

Ze onderstreept verder dat het ook nuttig is om de bestedingsgraad van de toegekende middelen te bekijken. Trage realisatie op het terrein doet zich overigens voor in alle netten en koepels.

Wat de kadasters betreft, wijst de minister ook op de verantwoordelijkheid van de lokale taskforces om de capaciteit en de noden lokaal in kaart te brengen.

Multifunctionaliteit is beter in het gemeentelijk onderwijs, maar dat is niet alleen het geval met de eigen initiatieven van de lokale besturen. De minister ziet ook gemeenten die de handen in elkaar slaan met het vrije net of het GO!. Budgetbundeling garandeert een grotere multifunctionaliteit. Voor de minister moet dat in de toekomst de absolute norm zijn. Nu is multifunctionaliteit al een toewijzingscriterium geworden in DBFM, anders dan de eerste keer het geval was. Zij erkent dat de percentages beter kunnen, maar men komt van nul. De omslag is spectaculair, meent de minister. Wat vroeger de uitzondering was, doet zich steeds meer voor. Het is normaal dat steden met hun beperkte ruimte voortrekkers zijn, maar het moet overal. Dat sportinfrastructuur snel veroudert, is een bijkomend argument. De multifunctionaliteit die thans met sport wordt gerealiseerd, kan volgens haar een hefboom zijn voor andere domeinen.

Het klopt volgens de minister dat de huursubsidies beter lopen in het vrij onderwijs dan het gemeentelijk. Wat de ondersteuning van scholen in de procedure betreft, vindt ze dat AGION schitterend werk doet. Ze treedt de observatie van Jos De Meyer bij over de vertraagde afwikkeling van DBFM, maar ze is wel blij dat het ondertussen veel sneller gaat. Het nieuwe decreet dateert van 2016 en de eerste aanbestedingen staan al in de markt. Er moeten lessen getrokken worden voor de toekomst uit de eerste ervaring, maar de formule mag niet weggegooid worden.

De gevraagde aandacht voor infrastructurele investeringen in tso- en bso-scholen is terecht, maar daarvoor zouden ook lokale hefbomen moeten kunnen bestaan. Elke gemeente beschikt immers over alle informatie over leerlingen en hun schoolvoortgang. De lokale taskforces hebben ook daar best aandacht voor.

De uitzonderingsprocedures zijn gehalveerd en verstrengd, waardoor de dossiers groter worden. De minister erkent dat ook aandacht nodig is voor de problemen van het GO!, dat immers geen andere financieringsbronnen heeft. Het klopt dat ze het hele budget moet kunnen vastleggen, maar de manier waarop in de transitiefase wordt gewerkt met grote plannen, vindt ze zeer goed. Minister Hilde Crevits bevestigt nogmaals dat de middelen voor de reguliere financiering hoog genoeg moeten zijn. Dat is een taak voor de volgende regering. In 2014 had het GO! voor 2 miljard euro geschatte noden, in 2019 was dat al 3,9 miljard euro. In elk geval is in de volgende legislatuur een investeringspad voor onderwijsinfrastructuur nodig, onderstreept ze.

Op 24 april is er een studiedag over innovatieve leeromgevingen, kondigt de minister aan. Verder verzekert ze dat de ongebruikte middelen in het kader van het zonneplan beschikbaar blijven dankzij een begrotingsruiter. Er is inderdaad een enorm potentieel in schoolgebouwen.

De nieuwe monitor over de staat van schoolgebouwen is in opmaak en wordt binnenkort gepubliceerd. Kennis daarover moet niet alleen opgebouwd worden in de administratie maar ook bij architecten, merkt de minister nog op.

3. Aanvullende vragen en antwoorden

Jos De Meyer wil weten op welke manier AGION zicht heeft op de ingediende capaciteitsprojecten die door de lokale taskforces zijn geschrapt omwille van budgettaire redenen. Op welke wijze komen ze later aan bod? Hij herhaalt in dit verband zijn vraag over de correcte toepassing van de spelregels bij de verdeling van de middelen.

Koen Daniëls vraagt naar de mogelijkheden die promotiebouw biedt om de toekomstige capaciteitsuitdagingen aan te gaan. Kan het gebruik van de middelen in het kader van een pedagogisch project, en dus voor iets anders dan renovatie of

capaciteit, uit de infrastructuurmiddelen gefilterd worden? Bestaat er een lijst van de knelpunten voor de samenvoeging van subsidies?

Elisabeth Meuleman verklaart eens te meer de meer planmatige manier van werken te appreciëren, maar ze blijft erbij dat scholenbouw geen hoeraverhaal is. De verhogingen waarover in de media wordt gecommuniceerd, hebben het budget voor de aanpak van de reguliere wachtlijst onveranderd gelaten. Iedereen kondigde voor de vorige verkiezingen aan om die bulk van het patrimonium prioritair aan te pakken, maar daar is men niet in geslaagd, concludeert de spreker.

In Vlaanderen bestaat inderdaad geen multifunctionele traditie en men komt van ver, maar dat is wel de weg als men de wachtlijst het hoofd wil bieden met innovatieve en pedagogisch verantwoorde state-of-the-artscholen van de toekomst. Die samenwerkingsvormen moeten in de volgende legislatuur veel meer geëxploreerd worden.

Het klopt dat AGION werkt met zeer veel schoolbesturen maar het is net de verantwoordelijkheid van de overheid om die informatie samen te brengen, te rationaliseren en efficiëntiewinst te boeken, besluit *Elisabeth Meuleman*.

Koen Daniëls treedt bij dat AGION 60 tot 70 percent subsidieert van de gebouwen van het vrij onderwijs. Kan men daar niet de informatieverzameling aan verbinden die nodig is om met een kadaster te beginnen?

Jo De Ro geeft het dko als voorbeeld van de multifunctionaliteit van stedelijk en gemeentelijk onderwijs, maar ook sportinfrastructuur van de stad staat ter beschikking van andere netten en lessen Nederlands van CVO en CBE vinden vaak plaats in locaties die door steden en gemeenten ter beschikking worden gesteld. VVSG en OVSG zijn de pioniers van het openstellen van schoolgebouwen, aldus het lid.

Verder wijst hij op de nieuwe samenstelling van de gemeentebesturen sinds januari, wat een goed moment is om signalen te sturen op dat vlak.

Tot slot hoopt de spreker dat het evenwicht van OD II ook wordt gehanteerd voor andere zaken dan capaciteit, zoals huursubsidies of reguliere middelen.

Minister *Hilde Crevits* onderstreept dat het genoemde evenwicht voor capaciteit landelijk wordt bekeken en niet lokaal. De administratie is bezig met de beoordeling van de ingediende projecten van deze ronde en zij laat nakijken of daarvan alvast een lijst kan worden bezorgd. Er is ook nog de optie dat de regering mildheid aan de dag legt en er niet te veel geliquideerd hoeven te worden.

Promotiebouw is een populaire formule waarin men eerst zelf financiert en vervolgens AGION subsidieert. Dat werkt vrij goed, stelt de minister.

Koen Daniëls wilde weten of men daarmee niet te veel toekomstige middelen vastlegt.

Minister *Hilde Crevits* legt uit dat men voor de start over het akkoord van AGION moet beschikken, wat impliceert dat het verwerkt is in het toekomstige budget. Verder blijft ze erbij dat de bijkomende middelen, ook al gaan ze voor een deel naar promotiebouw, huursubsidie of DBFM, voor extra investeringen zorgen. Het gaat om recurrente middelen die voor een bepaalde tijd voor een deel naar bepaalde formules gaan. Daarmee worden extra scholen gerealiseerd, zonder dat de reguliere middelen verminderen. En passant wijst de minister erop dat op de wachtlijst ook scholen staan waarvan het DBFM-project gestart maar nog niet opgeleverd is. Zij blijft erbij dat ze al ver boven de belofte uit het begin van de legislatuur zit om 500 miljoen euro aan extra middelen in te zetten. Daar komt nog bij dat daarmee

dankzij de btw-verlaging nog meer kan gedaan worden. De organisatie staat klaar, maar extra geld is een zaak van de volgende legislatuur.

Wat het GO! betreft, is de minister het eens dat capaciteit niet de enige sleutel is. Verder heeft zij al wat extra middelen toegevoegd de voorbije jaren. Men mag ook niet onderschatten dat de 40 percent die de gesubsidieerde scholen in het secundair onderwijs op zich moeten nemen, een grote hap is.

De minister merkt nog op dat vrije scholen zelden zelf eigenaar zijn van hun gebouw. Er bestaan veel formules, dus het is niet evident om alles in kaart te brengen.

Elisabeth Meuleman vraagt om de cijfers over de verhouding tussen standaard- en uitzonderingsprocedure schriftelijk te bezorgen.

Minister *Hilde Crevits* belooft dat.

Op verzoek van *Elisabeth Meuleman* legt ze nog uit dat de evaluatie van DBFM zeker voor de verkiezingen beschikbaar is. De reden van de vertraging kent ze niet.

De minister legt uit dat AGION geen zicht heeft op projecten die uiteindelijk niet ingediend zijn. Zij verwijst *Jos De Meyer* door naar de lokale taskforces capaciteit.

Jos De Meyer suggereert de steden het signaal te geven daarover te communiceren met AGION, zodat AGION een compleet overzicht van de behoeften behoudt.

Jan DURNEZ,
voorzitter

Jos DE MEYER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
aso	algemeen secundair onderwijs
bsc	beroepssecundair onderwijs
btw	belasting over de toegevoegde waarde
CBE	centrum voor basiseducatie
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
DBFM	Design Build Finance Maintain
dco	deeltijds kunstonderwijs
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
OD II	decreet betreffende het onderwijs II (genummerd onderwijdecreet)
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
OVSG	Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten
pps	publiek-private samenwerking
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
tso	technisch secundair onderwijs
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten